

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ		
1. Датум и орган који је именовео комисију: Наставно-научно веће, Одлука од 13. маја 2022. године.		
2. Састав комисије у складу са <i>Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду</i> :		
1. Бојан Пајтић	Редовни професор	Грађанскоправна 01. јун 2019.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Правни факултет у Новом Саду		Председник
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
2. Никола Бодирога	Редовни професор	Грађанскоправна 19. фебруар 2020.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Правни факултет у Београду		Члан
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
3. Сања Савчић	Ванредни професор	Грађанскоправна 01. јул 2018.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Правни факултет у Новом Саду		Члан
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
4. Атила Дудаш	Ванредни професор	Грађанскоправна 21. фебруар 2019.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Правни факултет у Новом Саду		Члан
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
5.		
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ		
1. Име, име једног родитеља, презиме: Николина, Бранимир, Мишчевић		
2. Датум рођења, општина, држава: 19.12.1987, Бихаћ, Босна и Херцеговина		
3. Назив факултета, назив претходно завршеног нивоа студија и стечени стручни/академски		

назив: **Правни факултет у Новом Саду, мастер академске студије права, мастер правник**

4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија: **2015.** година, докторске академске студије Приватно право

Ш НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: „Јавнобележничка форма облигационих уговора“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страница, поглавља, слика, схема, графикана и сл.

Докторска дисертација има 376 страна од чега 334 чини интегрални текст докторске дисертације подељен у седам поглавља.

Кратак садржај дисертације:

Докторску дисертацију чине следећа поглавља: Увод, Појам форме облигационих уговора, О јавном бележничтву, Функције форме облигационих уговора, Јавнобележничка форма облигационих уговора у упоредном праву, Јавнобележничка форма облигационих уговора у домаћем праву, Закључак. Првој глави рада претходе сажеци на српском и енглеском језику. На крају рада наведена је литература и као прилог образац План третмана података.

Глава I – Увод (странице 5-9):

У овом делу кандидаткиња је указала на актуелност и значај теме рада и бројна суштинска питања која се јављају у вези са формом уговора. Кандидаткиња је изложила и научне методе који су коришћени приликом прикупљања, обраде и анализе података, извођења и провере изведених закључака.

Глава II – Појам форме облигационих уговора (странице 10-42):

У овом делу рада кандидаткиња је одредила појам форме уговора, начела формалности и неформалности уговора, као и на утицај обавезне форме уговора на начело слободе уговарања. У том смислу, кандидаткиња је приказала да тај утицај не мора искључиво да се своди на ограничење слободе уговарања, већ да у одређеним случајевима она може бити средство заштите слободе уговарања. У оквиру овог дела рада кандидаткиња је на свеобухватан начин изложила поделе форме уговора према различитим критеријумима.

Глава III – О јавном бележничтву (странице 43-69):

У овом делу одређен је појам јавног бележничтва и приказане различите врсте јавног бележничтва у упоредном праву уз сврставање домаћег модела јавног бележничтва у оквиру латинског нотаријата. Након тога, кандидаткиња је изложила начела у складу са којима је јавни бележник дужан да поступа приликом вршења јавнобележничке делатности. У наставку су изложена овлашћења јавног бележника. У циљу упоређивања решења из важећег закона и Закона о јавним бележницима (нотарима) из 1930. године приказана су овлашћења јавног бележника према правилима оба закона.

Глава IV – Функције форме облигационих уговора (странице 70-97):

У оквиру овог дела рада кандидаткиња је исцрпно анализирала циљеве којима форма уговора може да служи, односно функције које се формом могу остварити. Кандидаткиња је указала на значај детаљнијег диференцирања функција форме будући да оне могу послужити као критеријум за одређивање оптималне врсте форме за одређени уговор. Ово због тога што нису све врсте форме подобне да остваре све функције и у пуном обиму. Тако, приликом одређивања адекватне врсте форме за одређену врсту уговора законодавац полази од правног дејства уговора, те цени да ли је њиме угрожен интерес једне од уговорних страна, трећег лица или пак јавни интерес. Уколико оцени да јесте и да је неком од ових интереса потребно пружити заштиту посредством обавезне форме уговора, законодавац одређује функције које форма у конкретном случају треба да врши да би се њоме обезбедила одговарајућа заштита. На основу тако одређених функција долази и до конкретне врсте форме уговора којом ће се обезбедити адекватна заштита угроженом правном интересу уз максималну поштеду слободе уговарања, брзине правног промета и средстава уговорних страна. Из наведеног произлази важност прецизнијег утврђивања различитих функција форме од начина на који је то било учињено у радовима већине домаћих аутора. Кандидаткиња је указала на постојеће ставове домаћих, а потом и на

ставове немачких, аустријских и швајцарских аутора о функцијама форме уговора. Анализу појединих функција кандидаткиња је засновала на подели немачког аутора који разликује чак 14 различитих функција форме преиспитујући истовремено оправданост посебног издвајања сваке од функција које наводи овај аутор.

Глава V – Јавнобележничка форма облигационих уговора у упоредном праву (странице 98-139):

У оквиру главе V кандидаткиња је детаљно и свеобухватно приказала врсте јавнобележничке форме уговора у немачком и аустријском праву. У делу о немачком праву прво је указано на то које све врсте форме уговора постоје у овом правном систему. Након тога приказан је поступак састављања јавнобележничког записа као најстроже врсте форме у немачком праву. Кандидаткиња је потом анализирала и другу врсту јавнобележничке форме у немачком праву, оверу потписа, те приказала поступак овере испитујући и степен контроле исправе коју врши јавни бележник приликом овере потписа.

У наставку је приказана јавнобележничка форма уговора у правном систему Аустрије. Такође су претходно укратко приказане све врсте форме у аустријском праву, а потом детаљно анализирани поступци састављања јавнобележничког записа, солемнизације приватне исправе и овере потписа. Кандидаткиња је указала на то да у аустријском, за разлику од немачког права, постоји форма солемнизоване приватне исправе. Приказивање поступка солемнизације и њене улоге у односу на јавнобележнички запис значајно је са становишта упоређивања ове врсте форме са солемнизованом приватном исправом из домаћег Закона о јавном бележничтву.

Глава VI – Јавнобележничка форма облигационих уговора у домаћем праву (странице 140-325)

У овом, централном делу рада кандидаткиња је исцрпно приказала све три врсте јавнобележничке форме у српском праву - јавнобележнички запис, солемнизовану приватну исправу и оверу потписа. Глава VI подељена је на шест делова.

У прва три дела која су означена словима А, Б и В приказан је правни режим ових врста форме према правилима Закона о јавним бележницима (нотарима) Краљевине Југославије, као и према правилима важећег Закона о јавном бележничтву. За сваку од наведених врста форме уговора детаљно је у раду приказан поступак састављања јавнобележничког записа, солемнизације приватне исправе, односно оверавања (легализације) потписа.

У делу под А. који носи назив „Јавнобележнички запис“ анализиран је и утицај измене Закона о јавном бележничтву из 2015. године на правни режим јавнобележничког записа и круг уговора за које је он прописан као обавезна форма.

Део под Б. носи назив „Јавнобележнички потврђена (солемнизована) приватна исправа“. У овом делу, поред приказа поступка солемнизације такође је испитан утицај измене закона из 2015. године на њен правни режим. Кандидаткиња је указала на то да је наведеном изменом закона дошло до значајних промена овог инсистута са становишта његове улоге у односу на јавнобележнички запис и поступка солемнизације. На основу резултата анализе законских правила о солемнизацији из аустријског, српског, црногорског и хрватског права, као и правила из Закона о јавним бележницима (нотарима) Краљевине Југославије кандидаткиња је утврдила постојање четири различита модела солемнизације приватне исправе.

У делу В. под називом „Јавнобележничка овера потписа (легализација)“ кандидаткиња је приказала поступак овере, те анализом правила Закона о оверавању потписа, рукописа и преписа утврдила да и у домаћем праву, попут немачког и аустријског постоји дужност јавног бележника да врши ограничену контролу поднете исправе.

Четврти део (Г) означен је насловом „Функције које се остварују јавнобележничком формом уговора“. У овом делу рада кандидаткиња је резултате анализе из главе IV о функцијама форме уговора применила на форме јавнобележничког записа, солемнизоване приватне исправе и јавнобележничке овере потписа. У оквиру овог дела за сваку од наведених врста форме посебно је утврђено које се функције форме датом формом могу остварити и у ком обиму. На основу тога дата је смерница законодавцу када треба да се

определи за коју врсту форме. Кандидаткиња је указала и на то да се солемнизованом приватном исправом могу остварити све функције које могу и најстрожом врстом форме, јавнобележничким записом. Осим тога, кандидаткиња је истакла да међу овим двама најстрожим врстама форме у нашем правном систему нема значајне разлике у обиму у којем се те функције остварују. Утолико је законодавцу теже да, у систему у којем се јавнобележнички запис и солемнизована приватна исправа сматрају два посебним, самосталним врстама форме, јасно определи ситуације у којима је за остварење жељеног циља неопходно прописати форму јавнобележничког записа, а у којима би била довољна и солемнизована приватна исправа. У циљу превазилажења овог проблема кандидаткиња је предложила решење које се састоји из два корака. Први подразумева анализу дејстава уговора и утврђивање постојања евентуалне потребе за заштитом одређених интереса, те спрам угроженог интереса и функција које форма треба да остварује. Уколико би на основу спроведене анализе утврдио да форма треба да врши функције које се уопште или у потребном обиму могу остварити само формом јавнобележничког записа или солемнизоване приватне исправе било би потребно предузети и други корак. Кандидаткиња је предложила да би тада законодавац требало да узме у обзир и лица која се редовно јављају у улози контрахената. Ако се у конкретном случају ради о лицима која се налазе у нарочито неповољном положају због недовољне зрелости, душевне болести, менталне заосталости, економске нужде или из другог разлога што може негативно утицати на њихову равноправност у закључивању уговора законодавац треба да се определи за најстрожу врсту форме, јавнобележнички запис.

Пети део (Д) носи назив „Јавнобележничка форма појединих облигационих уговора у домаћем праву“. У овом делу кандидаткиња је анализирала важећа законска решења којима се за поједине врсте уговора захтева форма јавнобележничког записа, солемнизоване приватне исправе или овера потписа. Кандидаткиња је на основу исцрпне анализе правног дејства, односно других аспеката који су релевантни за одређивање оптималне врсте форме оценила адекватност постојећих законских решења. На овај начин у раду су испитани захтеви форме који су у позитивном праву Републике Србије предвиђени за уговор о промету непокретности, уговор о располагању непокретностима пословно неспособних лица, уговор о хипотеци, уговор о уступању и расподели имовине за живота и уговор о доживотном издржавању. Осим тога, кандидаткиња је на овом месту анализирала и уговоре код којих има места разматрању увођења неке од врста јавнобележничке форме уговора, с обзиром на њихова дејства и евентуалне ризике који из њих настају за једну од уговорних страна. У том смислу, анализирани су уговор о јемству и обећање поклона покретне ствари.

Шести део (Е) носи назив „Паралелизам форми главног уговора за који је предвиђена јавнобележничка форма и пуномоћја“. У овом делу анализирана је форма пуномоћја. Кандидаткиња је истраживање усмерила ка испитивању правила о паралелизму форми, тачније адекватности измене која је унета у Закон о облигационим односима 2020. године управо као последица увођења јавнобележничког записа и солемнизоване приватне исправе као нових врста форме у домаћи правни систем. Пре ове измене било је неопходно да пуномоћје буде закључено у форми која се захтева за уговор ради чијег се закључења даје пуномоћје. Изменом је овај захтев паралелизма форми пуномоћја и главног уговора ублажен. Према важећем решењу, када се је за главни уговор предвиђена обавезна форма јавнобележничког записа или солемнизоване приватне исправе није неопходно да пуномоћје буде сачињено у истој форми, већ је довољна и овера потписа властодавца. Кандидаткиња је у раду анализирала аргументе у прилог овој измени, те указала на схватања о неутралним уговорима и могућности закључења уговора путем пуномоћника који је пословно неспособан, те указала на евентуални утицај те могућности на оправданост ублажавања правила о паралелизму форме пуномоћја и главног уговора.

Седми део (Ђ) носи назив „Правне последице недостатака обавезне јавнобележничке форме уговора“. На овом месту кандидаткиња је приказала решења из немачког, аустријског и српског права. Из приказа упоредноправних решења видљиво је да се аустријско значајно разликује у односу на законска решења о правним последицама недостатка форме у немачком и у домаћем праву. У оквиру дела о немачком праву изложена су различита схватања из немачке доктрине о конвалидацији уговора који су ништави због недостатака форме. У делу о последицама недостатка форме у домаћем праву

претходно су изложена различита схватања домаћих аутора о томе да ли је уговор који није састављен у обавезној форми ништав или непостојећи. Кандидаткиња је у раду заузела став да се ради о ништавим уговорима. Након тога, анализирани су изузеци од последице ништавости уговора којем недостаје обавезна форма. На овом месту кандидаткиња је приспитала могућност примене различитих механизма за одржавање уговора на снази када је за уговор предвиђена форма јавнобележничког записа, солемнизоване приватне исправе или јавнобележничке овере потписа.

Глава VI – Закључак (странице 326-334):

У овом делу садржан је резиме најважнијих резултата до којих је кандидаткиња дошла током истраживања и израде докторске дисертације.

Литература – (странице 335-355):

На крају докторске дисертације кандидаткиња је навела списак коришћене стране и домаће научне литературе, међународних и домаћих правних прописа и судских одлука домаћих судова и судова других земаља.

Садржај докторске дисертације:

САДРЖАЈ

Сажетак	1
Summary	3
II ПОЈАМ ФОРМЕ ОБЛИГАЦИОНИХ УГОВОРА	10
1. Начело формалности и начело неформалности	10
1.1. Начело формалности	10
1.2. Начело неформалности	11
2. Однос форме облигационих уговора и начела приватне аутономије	13
2.1. Форма уговора као ограничење слободе уговарања	14
2.2. Форма уговора као средство заштите начела слободе уговарања	15
3. Врсте форме облигационих уговора	17
3.1. Врсте форме уговора према начину настанка	17
3.1.1. Законска форма уговора	17
3.1.2. Уговорена форма	18
3.2. Врсте форме према правном дејству	21
3.2.1. Битна форма	21
3.2.2. Доказна форма (ad probationem) и форма простог доказа о постојању уговора	22
3.3. Врсте форме према начину испољавања	25
3.3.1. Писана форма	25
3.3.2. Електронска форма	27
3.3.2.1. Електронска форма уговора у домаћој теорији	29
3.3.2.2. Електронска форма уговора у домаћем законодавству	31

3.3.2.3. Постојање основа за признање електронске форме уговора у Закону о облигационим односима и предлог de lege ferenda-----	32
3.3.3. Реална форма -----	33
3.3.3.1. О месту реалних уговора у подели на формалне и неформалне уговоре -----	33
3.3.3.2. Реална форма у Аустрији-----	36
3.3.3.3. Реална форма у Немачкој -----	37
3.3.3.4. Реална форма у домаћем праву-----	40
III О ЈАВНОМ БЕЛЕЖНИШТВУ -----	43
1. Појам јавног бележництва 43	
2. Врсте јавног бележництва 43	
3.2. Начело непристрасности -----	43
2.1. Европскоконтинентално јавно бележништво -----	45
2.2. Англосаксонско јавно бележништво -----	48
3. Начела вршења јавнобележничке делатности 49	
3.1. Начело слободног приступа јавном бележнику -----	50
3.3. Начело независности -----	51
3.4. Начело поверљивости-----	54
3.5. Numerus clausus и начело територијалности -----	55
3.6. Начело поучавања -----	58
4. Овлашћења јавног бележника 59	
4.1. Овлашћења јавног бележника према Закону о јавним бележницима (нотарима) -----	59
4.1.1. Укратко о доношењу и важењу ЗЈБКЈ -----	59
4.1.2. Овлашћења јавног бележника према ЗЈБКЈ-----	62
4.2. Овлашћења јавног бележника према Закону о јавном бележништву -----	64
4.2.1. Јавнобележничке исправе -----	64
4.2.2. Јавнобележнички депозит -----	66
4.2.3. Јавни бележник као повереник суда или другог државног органа -----	67
IV ФУНКЦИЈЕ ФОРМЕ ОБЛИГАЦИОНИХ УГОВОРА-----	70
1. Уопштено о функцијама форме 70	
2. Функције форме 73	
2.1. Функција доказивања -----	73
2.2. Функција аутентификације и функција идентификације-----	75
2.3. Функција комуникације -----	76
2.4. Функција информисања -----	76
2.5. Функција индиције -----	77
2.6. Функција разграничења или финализације -----	77
2.7. Функција публицитета-----	78
2.8. Функција контроле -----	79
2.9. Функција отежавања закључења уговора ради регулисања тржишта-----	80
2.10. Функција заштите правног промета и поверилаца -----	81

2.11. Функција омогућавања настанка -----	82
2.12. Функција упозорења и заштите од пренагљености -----	82
2.13. Функција поучавања -----	85
2.13.1. Утврђивање намере странака -----	85
2.13.2. Утврђивање чињеничног стања -----	87
2.13.3. Поучавање странака -----	88
2.13.3.1. Адресати, садржина и обим поучавања -----	90
2.13.3.2. Економске последице уговора -----	92
2.13.3.3. Пореске последице -----	93
3. Хајсово схватање о одређивању циљева појединих услова форме	96
V ЈАВНОБЕЛЕЖНИЧКА ФОРМА ОБЛИГАЦИОНИХ УГОВОРА У	
УПОРЕДНОМ ПРАВУ -----	98
1. Јавнобележничка форма облигационих уговора у немачком праву	98
1.1. О врстама форме уговора у немачком праву уопште -----	98
1.2. Јавнобележнички запис (notarielle Beurkundung, јавнобележничка потврда) -----	100
1.2.1. Поступак састављања јавнобележничког записа -----	100
1.2.1.1. Означавање нотара и странака -----	102
1.2.1.2. Изјаве воље -----	104
1.2.1.3. Упућивање и позивање на други документ -----	105
1.2.1.3.1. Позивање на други документ (Bezugnahme; Hinweis) -----	106
1.2.1.3.2. Упућивање или позивање на други документ? -----	107
1.2.1.4. Читање записа -----	109
1.2.1.5. Сагласност (Genehmigung) -----	113
1.2.1.6. Потписи странака и нотара -----	114
1.3. Овера потписа (Öffentliche Beglaubigung, јавна овера) -----	116
1.3.1. Поступак овере -----	117
1.3.2. Овера бланко потписа -----	117
1.3.3. Доказна снага клаузуле о овери и приватне исправе -----	118
1.3.4. Контрола садржине исправе и дужност поучавања -----	119
2. Јавнобележничка форма облигационих уговора у аустријском праву	120
2.1. О врстама форме уговора у аустријском праву уопште	120
2.2. Јавнобележнички запис (Notariatsakt, јавнобележнички акт) -----	123
2.2.1. Поступак састављања јавнобележничког записа -----	124
2.2.1.1. Утврђивање идентитета, пословне способности и овлашћења за закључење правног посла -----	125
2.2.1.2. Обавеза испитивања и поучавања -----	128
2.2.1.3. Читање јавнобележничког записа -----	129
2.2.1.4. Сагласност и потписи странака -----	130
2.2.2. Јавнобележнички запис као јавна исправа -----	130
2.3. Солемнизација приватне исправе (Solennisierung) -----	131
2.4. Овера потписа (öffentliche Beglaubigung, јавна овера) -----	134
2.4.1. Поступак оверавања -----	134
2.4.2. Клаузула о оверавању потписа -----	136

2.4.3. Овера бланко потписа -----	137
2.4.4. Контрола садржине исправе и дужност поучавања -----	137

VI ЈАВНОБЕЛЕЖНИЧКА ФОРМА ОБЛИГАЦИОНИХ УГОВОРА У ДОМАЋЕМ ПРАВУ ----- 140

A. ЈАВНОБЕЛЕЖНИЧКИ ЗАПИС 140

1. Јавнобележнички запис у Закону о јавним бележницима (нотарима) Краљевине Југославије (ЗЈБКЈ) 140

1.1. Поступак састављања јавнобележничког записа -----	140
1.1.1. Утврђивање идентитета, пословне способности и овлашћења за закључење правног посла -----	140
1.1.2. Обавеза испитивања и поучавања -----	141
1.2. Садржина јавнобележничког записа -----	142
2. Јавнобележнички запис у Закону о јавним бележницима (ЗЈБ) -----	144
2.1. Појам јавнобележничког записа -----	144
2.2. Поступак сачињавања и садржина јавнобележничког записа -----	144
2.2.1. Странке и други субјекти поступка -----	145
2.2.1.1. Странке -----	145
2.2.1.2. Сведоци -----	146
2.2.1.2.1. Сведоци идентитета -----	146
2.2.1.2.2. Позвани сведоци -----	147
2.2.1.3. Преводиоци и тумачи -----	148
2.2.2. Ток поступка -----	149
2.2.2.1. Припремна фаза -----	149
2.2.2.1.1. Утврђивање идентитета -----	149
2.2.2.1.1.1. Утврђивање идентитета увидом у службену исправу са фотографијом ----	150
2.2.2.1.1.2. Утврђивање идентитета помоћу сведока идентитета -----	152
2.2.2.1.1.3. Последице немогућности да се утврди идентитет и пропуста јавног бележника у вези са утврђивањем идентитета странака -----	152
2.2.2.1.2. Утврђивање пословне способности -----	154
2.2.2.1.3. Утврђивање овлашћења за заступање -----	155
2.2.2.2. Фаза писмене редакције -----	157
2.2.2.2.1. Формулисање текста уговора -----	157
2.2.2.2.2. Поучавање странака о правном домаћају уговора -----	160
2.2.2.3. Фаза признавања јавнобележничког записа -----	161
2.2.2.3.1. Читање јавнобележничког записа -----	161
2.2.2.3.2. Сагласност странака -----	164
2.2.2.3.3. Потписивање исправе -----	165
2.2.2.3.4. Ванредни поступак признавања -----	166
2.3. Садржина јавнобележничког записа -----	168
2.4. Јавнобележнички запис до измене ЗЈБ из 2015. године -----	169
2.5. Уговори у форми јавнобележничког записа из чл. 82 и 83 ЗЈБ након измена и допуна ЗЈБ, ЗВП, ЗПН, ЗН и ПЗ од 22. јануара 2015. године -----	172

B. ЈАВНОБЕЛЕЖНИЧКИ ПОТВРЂЕНА (СОЛЕМНИЗОВАНА) ПРИВАТНА ИСПРАВА

1. Солемнизована приватна исправа у Закону о јавним бележницима (нотарима) Краљевине Југославије (ЗЈБКЈ) 174

2. Солемнизована приватна исправа у Закону о јавном бележништву (ЗЈБ) 175

2.1. Појам солемнизоване приватне исправе-----	175
2.2. Поступак солемнизације приватне исправе-----	176
2.2.1. Припремна фаза-----	176
2.2.1.1. Испитивање подобности приватне исправе за солемнизацију-----	176
2.2.1.2. Утврђивање идентитета странака и других учесника поступка, постојања пословне способности и овлашћења за заступање -----	177
2.2.2. Фаза признавања исправе -----	177
2.3. Солемнизациона клаузула -----	177
2.4. Солемнизација приватне исправе пре измене ЗЈБ из јануара 2015. године	179
2.5. Промене у институту солемнизације приватне исправе као последица измене ЗЈБ из 2015. године -----	180

3. Различити модели солемнизације приватне исправе у домаћем и упоредном праву 182

3.1. О солемнизацији приватне исправе у хрватском праву -----	182
3.2. О солемнизацији приватне исправе у црногорском праву -----	184
3.3. Четири различита модела солемнизације приватне исправе -----	188

V. ЈАВНОБЕЛЕЖНИЧКА ОВЕРА ПОТПИСА (ЛЕГАЛИЗАЦИЈА) 189

1. Јавнобележничка овера потписа у Закону о јавним бележницима (нотарима) Краљевине Југославије (ЗЈБКЈ) 189

2. Јавнобележничка овера потписа у Закону о јавном бележништву (ЗЈБ) 190

2.1. Појам оверавања потписа -----	190
2.2. Поступак оверавања потписа (легалizације)-----	193
2.2.1. Утврђивање идентитета подносиоца исправе -----	194
2.2.2. Контрола исправе -----	194
2.2.3. Потписивање исправе или признавање потписа -----	197
2.3. Клаузула о оверавању потписа -----	197
2.4. Оверавање бланко потписа -----	199
2.5. Посебни случајеви овере потписа -----	200

Г. ФУНКЦИЈЕ КОЈЕ СЕ ОСТВАРУЈУ ЈАВНОБЕЛЕЖНИЧКОМ ФОРМОМ ОБЛИГАЦИОНИХ УГОВОРА 202

1. Функције које се остварују формом јавнобележничког записа 202

2. Функције које се остварују формом јавнобележнички потврђене (солемнизоване) приватне исправе 206

3. Функције које се остварују формом јавнобележничке овере потписа 210

Д. ЈАВНОБЕЛЕЖНИЧКА ФОРМА ПОЈЕДИНИХ ОБЛИГАЦИОНИХ УГОВОРА У

1. Јавнобележничка форма појединих облигационих уговора у домаћем праву – de lege lata 213

1.1. Уговор о промету непокретности -----	213
1.1.1. Еволуција форме уговора о промету непокретности у домаћем праву -----	214
1.1.2. Функције форме уговора о промету непокретности -----	217
1.1.2.1. Функције форме уговора о промету непокретности у немачком праву -----	217
1.1.2.2. Функције форме уговора о промету непокретности у домаћем праву -----	221
1.1.2.2.1. Функција доказивања -----	224
1.1.2.2.2. Функција публицитета -----	224
1.1.2.2.3. Функција контроле -----	224
1.1.2.2.4. Функције упозорења и поучавања -----	225
1.2. Уговор о располагању непокретностима пословно неспособних лица 231	
1.2.1. О ширини појмова „располагање“ и „пословно неспособна лица“ из чл. 82, ст. 1, тач. 1 ЗЈБ -----	231
1.2.2. Функције форме уговора о располагању непокретностима пословно неспособних лица	234
1.3. Уговор о хипотеци -----	235
1.3.1. Функције форме уговора о хипотеци -----	237
1.3.1.1. Функције упозорења и поучавања -----	237
1.3.1.2. Функција контроле -----	238
1.3.1.3. Функција публицитета -----	239
1.3.2. Уговор о хипотеци као извршна исправа -----	240
1.4. Уговор о уступању и расподели имовине за живота -----	242
1.5. Уговор о доживотном издржавању -----	246
1.5.1. Форма тзв. неправог уговора о доживотном издржавању -----	251

2. Јавнобележничка форма поједних облигационих уговора – de lege ferenda 257

2.1. Уговор о јемству -----	257
2.2. Обећање поклона покретне ствари -----	263
2.2.1. Уговор о поклону покретних ствари у упоредном праву -----	264
2.2.1.1. Немачка -----	264
2.2.1.2. Аустрија -----	264
2.2.1.3. Швајцарска -----	265
2.2.2. Форма обећања поклона у домаћем праву -----	266
2.2.2.1. Домаћа регулатива пре доношења Закона о неважности правних прописа донетих пре 6. априла 1941. године и за време непријатељске окупације	266
2.2.2.2. Домаћа регулатива након доношења Закона о неважности правних прописа донетих пре 6. априла 1941. године и за време непријатељске окупације -----	270
2.2.3. Форма изјаве о прихвату -----	271
2.2.4. Форма обећања поклона de lege ferenda -----	272

Б. ПАРАЛЕЛИЗАМ ФОРМИ ГЛАВНОГ УГОВОРА ЗА КОЈИ ЈЕ ПРЕВИЂЕНА ЈАВНОБЕЛЕЖНИЧКА ФОРМА И ПУНОМОЋЈА 274

1. Форма пуномоћја у домаћем праву	274
2. Форма пуномоћја у немачком, швајцарском и аустријском праву	280

3. О форми пуномоћја у контексту пословне способности пуномоћника и учења о неутралним правним пословима	285
--	-----

Е. ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ НЕДОСТАКА ОБАВЕЗНЕ ЈАВНОБЕЛЕЖНИЧКЕ ФОРМЕ ОБЛИГАЦИОНИХ УГОВОРА 289

1. Правне последице недостатака обавезне форме облигационих уговора у аустријском праву 290

2. Правне последице недостатака обавезне форме облигационих уговора у немачком праву 294

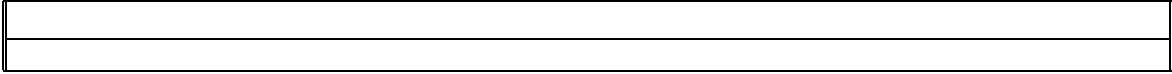
2.1. Изузеци од санкције ништавости	296
2.1.1. Законско одступање од последице ништавости	296
2.1.2. Конвалидација	296
2.1.2.1. Различити покушаји сврставања правила о конвалидацији у догматски оквир нГЗ	296
2.1.2.2. Схватања о конвалидацији уговора који су ништави због недостатка обавезне форме	298
2.1.2.2.1. Споразум о правном основу који важи без састављања у одређеној форми	298
2.1.2.2.2. Потврда	298
2.1.2.2.3. Остварење циљева форме испуњењем уговора	299
2.1.2.2.4. Конвалидација као вид заштите поверења	300
2.1.2.2.5. Искључење захтева за враћање датог из разлога правне сигурности	301
2.1.2.2.6. Правила о конвалидацији не заснивају се на јединственом принципу који би олакшао њихово тумачење	302
2.1.3. Недопуштено позивање на недостатак форме	305
2.1.4. Конверзија	307

3. Правне последице недостатака битне форме облигационих уговора у српском праву 309

3.1. Формални уговор којем недостаје обавезна форма према схватању домаћих аутора - ништав или непостојећи уговор?	310
3.1.1. О непостојећим уговорима у домаћој доктрини	310
3.1.2. Формални уговор којем недостаје обавезна форма је непостојећи уговор	311
3.1.3. Формални уговор којем недостаје обавезна форма је ништав уговор	314
3.2. Изузеци од санкције ништавости	317
3.2.1. Конвалидација	317
3.2.1.1. Конвалидација уговора за које је предвиђена јавнобележничка форма	318
3.2.2. Изузетак од санкције ништавости из чл. 70 ЗОО, ст. 1	320
3.2.3. Недопуштено позивање на недостатак форме	321
3.2.4. Конверзија	322

VII ЗАКЉУЧАК 326

ЛИТЕРАТУРА 335

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација кандидаткиње Николине Мишчевић састоји се од уводног дела, централног дела у коме су приказани резултати истраживања и закључних разматрања, списка литературе и извора на основу којих је спроведено истраживање, док је на крају дисертације приложен образац Плана третмана података.

У Глави I кандидаткиња је адекватно образложила тему докторске дисертације и указала на њену актуелност. Наглашен је значај форме уговора и њен вишеструки утицај на слободу уговарања, а нарочито врста форме које су предмет овог рада и за које се законодавац опредељује код уговора који имају посебан значај са становишта јавног интереса, интереса уговорних страна или трећих лица. У уводу су наведена питања на која у раду треба да буде одговорено, те наглашен крајњи циљ – свеобухватна анализа јавнобележничке форме уговора. Кандидаткиња је у уводу навела научне методе који су примењени током истраживања. Наведени методи су адекватни за обраду теме из области правне науке.

У Глави II кандидаткиња се на потпун и свеобухватан начин, одговарајућим методолошким приступом бави различитим питањима која се тичу форме уговора. У овом делу су јасно одређена начела формалности и неформалности. Потом је кандидаткиња применом одговарајућих метода показала да форма уговора, упркос томе што се у пракси, али и доктрини посматра само као вид ограничења слободе уговарања, може јавити и као један од инструмената њене заштите. Осим тога, кандидаткиња је приказала и поделе форме уговора према различитим критеријумима указујући на бројна спорна питања у домаћој литератури. У оквиру овог дела кандидаткиња је указала на неколико важних питања која се тичу различитих врста форме уговора. Међу њима је значај разликовања форме *ad probationem* од форме простог доказа о постојању уговора, разликовања уговора закључених у електронској форми од закључивања уговора електронским путем, питање адекватности анализе реалних уговора у оквиру поделе уговора на формалне и неформалне. У вези са електронском формом уговора кандидаткиња је испитала постојање основа за признање електронске форме уговора у Закону о облигационим односима и изнела предлог начина регулацисања ове врсте форме уговор *de lege ferenda*.

У Глави III су на одговарајући начин, у мери која одговара теми рада изложена најважнија питања о јавнобележничкој делатности. Кандидаткиња је у овом делу одредила појам јавног бележничтва, те коришћењем упоредноправног метода приказала различите типове јавног бележничтва и њихове специфичности. Јасно и концизно приказана су и начела вршења јавнобележничке делатности у складу са којима је јавни бележник дужан да поступа и приликом састављања јавнобележничког записа, солемнизације приватне исправе или оверавања потписа на поднетој исправи. Потом су изложена овлашћења јавног бележника прем Закону о јавном бележницима, а историјскоправним методом и решења која су јавни бележници имали на основу Закона о јавним бележницима (нотарима) Краљевине Југославије.

Из овог дела читалац се боље упознаје са релативно новом професијом у нашем правном систему што треба да допринесе и бољем разумевању предмета рада – јавнобележничке форме уговора.

У Глави IV кандидаткиња је систематично и детаљно анализирао различите функције које се формом уговора могу остварити. У овом делу рада кандидаткиња је истакла значај утврђивања функција форме будући да од њих зависи више суштинских питања у вези са настанком, тумачењем и пуноважношћу уговора. Претходно приказујући ставове у домаћој литератури указала је на потребу за прецизнијим одређењем функција форме што је кандидаткиња у овом делу рада и учинила преиспитујући поделу немачког аутора *Манковског* који разикује чак 14 различитих функција форме (функција доказивања, функција аутентификације, функција идентификације, функција комуникације, функција информисања, функција индиције, функција разграничења и финализације, функција публицитета, функција контроле, функција отежавања закључења уговора ради регулацисања тржишта, функција заштите правног промета и поверилаца, функција омогућавања настанка, функција заштите од пренагљености, функција поучавања). За неке од функција из поделе овог аутора кандидаткиња је утврдила да није потребно да буду посебно издвојене због тога што су обухваћене неком другом (нпр. функција информисања, функција разграничења и финализације) или зато што неке од њих посматране самостално не би биле довољне да законодавац њима оправда одступање од начела консензуализма (функција комуникације). У овом делу детаљно је приказана и функција поучавања која је изузетно значајна са становишта теме рада јер се она може остварити само двома најстрожим врстама форме уговора

– јавнобележничким записом и солемнизованом приватном исправом. Кандидаткиња је на овом месту исправно указала на то да прецизно дефинисање функција форме омогућује одређивање оптималне врсте форме. Оптималну врсту форме дефинише као форму којом се омогућује пружање адекватне заштите угроженог интереса уз минимално ограничење слободе уговарања, успоравање правног промета и минималне трошкове.

У Глави V детаљно и на свеобухватан начин су приказане врсте јавнобележничке форме уговора из немачког и аустријског права. Темељна анализа јавнобележничког записа и јавне овере потписа из немачког права, као и јавнобележничког записа, солемнизације и јавне овере потписа из аустријског права значајна је због касније компарације ових решења са решењима из домаћег законодавства. У овом делу исцрпно су приказани поступци састављања јавнобележничког записа, односно овере потписа у праву Немачке и Аустрије, као и поступак солемнизације у аустријском праву. На резултатима анализе правила о солемнизацији у Аустрији кандидаткиња је засновала и у наредној глави изнесен став о четири различита модела солемнизације приватне исправе. Правни системи на које је кандидаткиња усмерила своје упоредноправно истраживање правилно су одабрани због тога што је домаће законодавство којим се регулише јавно бележништво у великој мери засновано на решењима из Аустрије и Немачке.

У Глави VI кандидаткиња примењује резултате из претходних делова рада на врсте јавнобележничке форме уговора из домаћег права. Пре тога, у прва три дела посебно анализира све врсте јавнобележничке форме из домаћег правног система. У овим деловима на методолошки одговарајући начин приказани су појам и поступак састављања јавнобележничког записа, поступак солемнизације, као и овере потписа. У циљу утврђивања сличности са позитивноправним решењима, кандидаткиња је код сваке врсте форме приказала и правила којима је она била регулисана у Закону о јавним бележницима (нотарима) Краљевине Југославије. У овом делу рада значајно је и запажање кандидаткиње о четири различита модела солемнизације приватне исправе које је засновано на анализи правила о солемнизацији из права Аустрије, Црне Горе, Хрватске, Србије, као и правила из Закона о јавним бележницима (нотарима) Краљевине Југославије.

У четвртном делу овог поглавља кандидаткиња примењује и резултате истраживања о функцијама форме, те посебно одређује које се функције и у ком обиму могу остварити формом јавнобележничког записа, солемнизоване приватне исправе, односно овером потписа. На основу учињене анализе функција форме јавнобележничког записа и солемнизоване приватне исправе кандидаткиња указује на то да међу овим формама нема разлике у погледу тога које се све функције њима могу остварити, те да ни разлика у обиму остваривања ових функција није значајна. Кандидаткиња је правилно оценила да је због тога тежа позиција законодавца када треба да се определи да ли да пуноважан настанак одређеног уговора услови формом јавнобележничког записа или солемнизоване приватне исправе. Потом кандидаткиња употпуњује тезу коју је изнела у делу IV о путањи којом законодавац треба да се креће приликом трагања за оптималном врстом форме. Она се састоји из два дела. У првом делу законодавац, на основу дејстава уговора и потенцијалних ризика процењује да ли постоји потреба за заштитом интереса једне или обеју уговорних страна, јавног интереса или интереса трећих лица. Уколико постоји, утврђује које функције форма мора да остварује да би била подобна де се њоме пружи одговарајућа заштита угроженом интересу. Други корак законодавац предузима тек уколико на основу првог не може да дође до конкретне врсте форме јер потребне функције указују на форму јавнобележничког записа и солемнизоване приватне исправе. Тај други корак се састоји у оцени лица која се редовно јављају у својству контрахента код предметног уговора. За јавнобележнички запис као најстрожу врсту форме треба да се определи када се код одређене врсте уговора као уговорна страна често јављају лица која су због недовољне зрелости, менталне заосталости, душевне болести, стања економске нужде или другог разлога у посебно неповољном положају који би могао негативно утицати на њихову равноправност приликом закључивања уговора.

Посебан квалитет раду даје анализа појединих уговора за које се правилима важећег права захтева форма јавнобележничког записа, солемнизоване приватне исправе или овера потписа. Узимајући у обзир дејства уговора и евентуалне ризике који из њега произлазе, кандидаткиња процењује адекватност важећих законских решења. Она то чини имајући у виду смернице које је предложила за одређивање оптималне врсте форме уговора. На овај начин анализирани су неки од најважнијих уговора који се често закључују у правном промету и то: уговор о промету непокретности, уговор о располагању непокретностима пословно неспособних лица, уговор о хипотеци, уговор о уступању и расподели имовине за живота и уговор о доживотном издржавању. Поред ових

уговора, кандидаткиња је на исти начин анализирила и уговор о поклону и уговор о јемству за које у позитивном праву није предвиђена јавнобележничка форма уговора, али с обзиром на њихове правне последице има места разматрању њеног увођења *de lege ferenda*.

Део дисертације у којем се анализира однос форме пуномоћја према форми главног уговора такође представља значајан допринос правној науци, будући да се бави изменом која је у Закон о облигационим односима унета 2020. године и којом је учињено значајно одступање од до тада важећег безизузетног правила о паралелизму форми. У овом делу кандидаткиња је приказала решења из упоредног права. На основу резултата анализе упоредноправних решења, те имајући у виду и учење домаћих аутора о неутралним правним пословима, кандидаткиња је указала на евентуална спорна места у погледу важећег решења.

Своју свеобухватну анализу предмета рада кандидаткиња употпуњује делом о правним последицама недостатака обавезне форме. И на овом месту приказана су решења из немачког и аустријског права и разноврсни ставови тамошњих аутора о последицама недостатака обавезне форме и механизмима за одржавање уговора на снази. У овом делу дисертације кандидаткиња се осврће на у домаћој доктрини још увек живу расправу о подели на ништаве и непостојеће уговоре и о томе у коју се групу сврставају уговори који нису закључени у обавезној форми. Кандидаткиња на одговарајући начин аргументује став да се у овом случају ради о ништавим уговорима. Овај део рада кандидаткиња употпуњује испитивањем могућности примене појединих института који служе одржавању уговора на снази онда када се за уговор не захтева строжа форма од писане. И на овом месту кандидаткиња је указала на значај циљева, односно функција форме и њихов утицај на могућност отклањања негативних последица недостатака обавезне форме уговора.

У закључку кандидаткиња јасно и концизно представља закључке до којих је дошла током истраживања при чему долази до изражаја њен критички и проблемски приступ који је видљив од почетка.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ:

1. Николина Мишчевић, „Форма обећања поклона покретне ствари”, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 3/2019, стр. 1119-1143, ISSN 0550-2179, УДК: 347.440.44:347.472]:347.214.1.
2. Сања Радовановић, Николина Мишчевић, „О електронској форми уговора у домаћем праву”, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 4/2018, стр. 1641-1661, ISSN 0550-2179, УДК: 347.440.4:004(497.11)
3. Николина Мишчевић, „Форма уговора о хипотеци“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 3/2015, 1403-1416, ISSN 0550-2179, УДК: 347.44:347.27.
4. Nikolina Mišćević, Atila Dudaš, The "Environmental Lawsuit" as an Instrument of Preventive Protection of the Constitutional Right to Healthy Environment in the Law of the Republic of Serbia, *Journal of Agricultural and Environmental Law*, Vol. 16, No. 31/2021, 55-69.
5. Николина Мишчевић, „Активна легитимација за побијање правних радњи дужника изван стечаја: време настанка потраживања”, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 3/2018, стр. 1333-1350, ISSN 0550-2179, УДК: 347.922(497.11)
6. Николина Мишчевић, „О значењу термина „доспелост“ из чл. 280, ст. 1 Закона о облигационим односима, само доспелост или и извршеност потраживања“, *Хармониус*, 2018, стр. 130-144, ISSN 2334-6566, 13. Harmonius School of Law, Београд, 30. новембар, 2018.

UDK: 347.447.

7. Николина Мишчевић, „Активна легитимација за побијање правне радње дужника изван стечаја: новчано (и неновчано) потраживање”, *Правна ријеч*, 55/2018, стр. 481-497, ISSN1840-0272, 15. Међународно саветовање "Октобарски правнички дани", Бања Лука, 12-13. октобра 2018, УДК: 347.778:347.735/.739
8. Сања Радовановић, Николина Мишчевић, „О реализацији уговора о уговорној казни закљученог у форми јавнобележничког записа“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 4/2017, 1607-1626, ИССН 0550-2179, УДК: 347.447.8:347.961.
9. Сања Радовановић, Николина Мишчевић, „О подели на непостојеће и ништаве уговоре у домаћем праву“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 1/2020, 267-287, ИССН 0550-2179, УДК: 347.441.8(497.11).
10. Сања Радовановић, Николина Мишчевић, „Правна немогућност или недопуштеност – постоји ли потреба за дистинкцијом?“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 4/2020, 1305-1320, ИССН 0550-2179, УДК: 347.441.12.
11. Сања Радовановић, Николина Мишчевић, „Једнострана компензација застарелог потраживања“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 4/2016, 1315-1334, ИССН 0550-2179, УДК: 347.469:347.131.2.

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у складу са *Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду* који је повезан са садржајем докторске дисертације. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду уредника часописа о томе.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА:

Кандидаткиња у последњој, VII глави дисертације, износи закључке до којих је дошла у току истраживања. Најпре, кандидаткиња указује на то да је формалност уговора одступање од принципа неформалности, који се примењује у уговорном праву. Ово одступање има два основа: вољу уговорне стране и законске одредбе (обавезна форма). Да би се обавезном формом одређеног уговора ограничила слобода уговарања потребно је да законодавац за то има оправдан разлог огледа у заштити интереса уговорних страна, јавног интереса или интереса трећих лица. Кандидаткиња посебно истиче да се обавезна форма може у одређеним случајевима посматрати као средство заштите слободе уговарања, о чему се у нашем праву раније није писало. Наиме, правилно одређеном врстом форме пружа се могућност контрахентима да приликом испуњавања захтеваних формалности још једном размотре правна дејства уговора и трезвено одлуче о томе да ли желе његово закључење. Тиме се штити други аспект слободе уговарања – слобода страна да одлуче да ли ће закључити или не.

У нашем правном систему овлашћено лице које може учествовати у поступку закључења уговора јесте јавни бележник. Стога кандидаткиња у неопходној мери анализира институцију јавног бележника у нашем правном систему, са нужном компарацијом са уређењем јавног бележништва у Краљевини Југославији.

Надаље, кандидаткиња анализира различите форме уговора, али посебну пажњу посвећује управо јавнобележничкој форми. С тим у вези, истиче да је форма јавнобележничког записа најстрожа врста форме у нашем правном систему и да је ова форма резервисана за уговоре који носе највећи ризик или нарочито тешке последице. У раду је детаљано приказан поступак састављања јавнобележничког записа у немачком, аустријском и домаћем праву, те је утврђено да се поступак састављања, као и значај јавнобележничког записа врло слични у овим правним системима. Форма јавнобележнички потврђене (солемнизоване) приватне исправе је друга најстрожа врста форме у српском праву. Код солемнизације исправу о уговору састављају уговорне стране, док је јавни бележник потврђује. С обиром на то да код ове врсте форме јавни бележник улази у садржину исправе, приватна исправа солемнизацијом у целости добија својство јавне исправе.

Приказана су правила важећег Закона о јавном бележништву којима се уређује солемнизација, пре и после измене из 2015. године. С тим у вези, кандидаткиња примећује да данас у Закону о јавном бележништву, али и у неким другим законима форма солемнизоване приватне исправе захтева као обавезна форма за већи број облигационих уговора него јавнобележнички запис или овера потписа. Дакле, овом изменом промењена је и њена улога, те она представља посебну врсту форме, самосталну у односу на форму јавнобележничког записа, која се по строгости налази између осталих двеју врста јавнобележничке форме уговора. Осим њене улоге, значајно је измењен и поступак солемнизације, те је он сада врло сличан аустријском моделу који подразумева састављање посебног јавнобележничког записа о приватној исправи која тако постаје његов саставни део.

Свака од врста јавнобележничке форме уговора нуди одређене предности и квалитете у односу на обичну писану форму сразмерно степену учешћа јавног бележника. Због тога је у раду посебно утврђено које се функције и у ком обиму могу остварити формом јавнобележничког записа, солемнизоване приватне исправе, односно овером потписа. У складу са тиме су дате и смернице када законодавац треба да се определи за неку од ових врста форме уговора. Јавнобележничка овера потписа нуди у односу на блажу, обичну писану форму додатне предности у погледу заштите јавног интереса и интереса трећих лица. Надаље, кандидаткиња анализом функција које се остварују јавнобележничким записом и солемнизованом приватном исправом закључује да међу овим врстама форме нема разлике у погледу тога које се све функције њима могу остварити, те да ни разлика у обиму остваривања ових функција није значајна. На основу свеобухватне анализе циљева форме у раду је дата смерница за избор оптималне врсте форме уговора. Прво, законодавац на основу правних дејстава одређеног уговора и потенцијалних ризика који из њега произлазе процењује да ли постоји потреба за заштитом интереса једне или обеју уговорних страна, интереса трећих лица или јавног интереса. Уколико постоји, он даље утврђује које функције форма уговора мора да остварује да би се њоме пружила адекватна заштита угроженом интересу. На основу тако одређених функција долази до конкретне врсте форме. Када потребне функције воде формама јавнобележничког записа или солемнизоване приватне исправе у формулу потребно употпунити још

једним чиниоцем - оценом лица која се редовно јављају у својству контрахената предметног уговора. Уколико би пак постојала дилема између форми јавнобележничког записа и солемнизоване приватне исправе, требало би увести још један критеријум, а то је која се лица редовно јављају у својству уговорне стране. Кандидаткиња заправо пружа, на детаљном и научнометодолошки исправном истраживању засновану, путању законодавцу у погледу одређивања потребне форме за конкретне уговоре.

Кандидаткиња своје резултате истраживања проверава кроз анализу појединих облигационих уговора за које је у важећем законодавству прописана нека од јавнобележничких форми уговора, али и оне за које то није случај, али према закључцима кандидаткиње, има места разматрању прописивања јавнобележничке форме *de lege ferenda*, с обзиром на правне последице уговора.

Посебну пажњу кандидаткиња посвећује анализи паралелизма форми главног уговора и пуномоћја које се даје ради његовог закључења, те истиче потребу преиспитивања постојећих решења, с обзиром на то да се њима остваривање функције форме јавнобележничког записа и солемнизоване приватне исправе доводи у питање.

Истраживање на тему форме уговора подразумева и испитивање последица недостатака обавезне форме, чему кандидаткиња минуциозно приступа. Кандидаткиња закључује да у случајевима када је као обавезна форма предвиђена нека од јавнобележничких форми, нема правила који би могло послужити као основ за конвалитацију неформално закљученог уговора, већ то мора бити изричито законом одређено. За разлику од конвалитације, кандидаткиња закључује да конверзија ништавог уговора којем недостаје обавезна форма није ограничена само на одређену врсту форме, али је и поред тога тешко наћи примере за конверзију уговора који је ништав због недостатка обавезне јавнобележничке форме у други пуноважан уговор. Трећи начин одржавања на снази уговора који је ништав због недостатка битне форме је одбијање захтева стране за утврђивање ништавости на основу начела савесности и поштења. Ову могућност не треба искључити ни код уговора за које је прописана јавнобележничка форма. Ипак, треба је ценити према строгим критеријумима, у сваком конкретном случају.

Из свеобухватне анализе јавнобележничке форме, а посебно јавнобележничког записа и солемнизоване приватне исправе уговора кандидаткиња изводи закључак о оправданости њиховог увођења у наш правни систем. Имајући у виду речено о јавном бележнику као непристрасном стручњаку и носиоцу јавних овлашћења, начелима у складу са којима је дужан да поступа, поступцима састављања јавнобележничког записа, солемнизације, односно овере, функцијама које се овим врстама форме остварују може се закључити да њихово постојање доприноси правној сигурности, растерећењу судова и олакшавању приступа правосуђу.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА:

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Истраживање је спроведено на методолошки исправан и систематичан начин уз коришћење богате литературе домаћих и страних аутора, бројних извора и одлука судова из различитих земаља. Кандидаткиња је резултате истраживања исправно тумачила, те приказала на јасан, прегледан и прецизан начин. У раду су свеобухватно представљене различите врсте јавнобележничке форме облигационих уговора у домаћем, немачком и аустријском праву идентификујући сличности и разлике, те указујући на постојеће и потенцијалне проблеме у домаћем законодавству. На местима где су уочени недостаци у постојећим решењима или у њиховом тумачењу у судској пракси изнети су и предлози одговарајућих измена *de lege ferenda*.

Кандидаткиња је у дисертацији показала умеће, систематичност и научну зрелост у вези са изналажењем и излагањем проблемских питања, као и у вези са давањем одговора, односно предлагањем решења за отклањање установљених недостатака у важећем законодавству и судској пракси.

Имајући у виду све наведено, комисија позитивно оцењује начин приказа и тумачења резултата истраживања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме?

Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе?

Докторска дисертација кандидаткиње садржи све битне елементе у складу са научним, техничким и стилским захтевима који су прописани у члану 23 Правилника докторских студија Универзитета у Новом Саду. Дисертација садржи насловну страну, кључну документацијску информацију на српском и енглеском језику (образац 5а), резиме на српском и енглеском језику, садржај, уводни и централни део, закључна разматрања, списак литературе (и обрасце који су саставани део докторске дисертације у складу са Правилима докторских студија).

Имајући у виду да су испуњени услови прописани Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду, Комисија сматра да дисертација садржи све битне елементе.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци?

Докторска дисертација кандидата Николине Мишчевић проверена је у програму iThenticate и том приликом утврђен је индекс сличности од 10%. Наведени проценат у највећем делу односи се на делове текста код којих су стављени знаци навода, али није стављена фус нота јер је обележени текст део ширег цитата који аутор уредно цитира на крају пасуса. Програм је у појединим случајевима обележио и уредно обележене и цитиране делове текста. Затим, проценат сличности увећавају извори који су наведени у фус нотама, називи правних акта и одредбе правних аката који се не обележавају знацима навода, називи уговора и правних послова. У самом тексту дисертације осим наведеног, проценат сличности увећавају формулације и изрази који су уобичајени за облигационо право и сам предмет докторске дисертације (нпр. "сагласност о битним елементима уговора", „страна која преузима обавезу“, „да није у супротности са принудним прописима, јавним поретком и добрим обичајима“ и сл). У том смислу Комисија сматра да кандидат у писању докторске дисертације није повредио правила академске етике и интегритета и да су представљени резултати изворни и оригинални научни допринос кандидата.

Докторска дисертација кандидаткиње представља оригиналан допринос науци због свеобухватног приказа форме уговора који у домаћој цивилистици није учињен у протеклих шест деценија. У раду су детаљно анализирана сва важна питања о новим врстама форме уговора у српском правном систему. Посебан квалитет дисертацији даје темељан упоредноправни приказ релевантних питања који се не исцрпљује у простом цитирању и анализи релевантних законских правила других земаља, већ је у раду консултована богата страна, пре свега немачка и аустријска, литература и судска пракса. Кандидаткиња је у раду указала на значај функција форме не само у погледу одређивања адекватне врсте форме за конкретан уговор, већ и у погледу садржине уговора која мора бити обухваћена формом, тумачења уговора, као и могућности његовог одржавања на снази када му недостаје обавезна форма. Коришћењем одговарајућих научних метода, кандидаткиња је критички приступила анализи постојећих законских решења којима се регулише форма уопште, а потом посебно форме јавнобележничког записа, солемнизоване приватне исправе и јавнобележничке овере потписа. На исти начин, применом одговарајућих метода кандидаткиња је анализирала и правила којима се за конкретне врсте облигационих уговора захтева јавнобележничка форма уговора. На одговарајућим местима кандидаткиња критикује постојећа законска решења или решења која су прихваћена у судској пракси, те даје предлоге *de lege ferenda*. Научни допринос дисертације огледа се и у конкретној смерници коју је кандидаткиња дала законодавцу за одређивање оптималне врсте форме уговора.

Стога, Комисија докторску дисертацију кандидаткиње оцењује као значајан допринос развоју правне науке. Закључци и предлози које је кандидаткиња изнела у раду биће од изузетне користи како онима који пишу законе, тако и онима који их примењују.

4. Који су недостаци дисертације и какав је њихов утицај на резултат истраживања?

Комисија сматра да докторска дисертација кандидата нема недостатке који би утицали на резултат истраживања.

X ПРЕДЛОГ:

На основу наведеног, комисија предлаже:

- а) да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана;**
- б) да се докторска дисертација врати кандидату на дораду (да се допуни односно измени);
- в) да се докторска дисертација одбије.

Место и датум: 16. мај 2022.

1. проф. др Бојан Пајтић,
редовни професор Универзитета у
Новом Саду – Правног факултета,
председник

2. проф. др Никола Бодирога,
редовни професор Правног факултета
Универзитета у Београду, члан

3. проф. др Сања Савчић
ванредни професор Универзитета у
Новом Саду – Правног факултета,
члан

4. проф. др Атила Дудаш
ванредни професор Универзитета у
Новом Саду – Правног факултета,
члан

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај и да исти потпише.